

УДК 021.64:001.83](477)

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.2\(26\).245127](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.2(26).245127)

Клименко Оксана Зиновіївна,

кандидат історичних наук, доцент,

завідувач відділу наукових видань

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

просп. Голосіївський, 3 м. Київ, 03039, Україна

тел.: +38 (044) 524 23 14

e-mail: klimenko_oz@ukr.net

ORCID 0000-0003-4821-8503

Сокур Олена Леонідівна,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

завідувач відділу науково-методичної роботи

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

просп. Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна

тел.: +38 (044) 524 35 92

e-mail: sokurolo@ukr.net

ORCID 0000-0001-9861-3283

ВЗАЄМОДІЯ – КАТЕГОРІЯ ДИНАМІЧНИХ ЗМІН У СУЧАСНІЙ БІБЛІОТЕЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ

Актуалізація завдання успішної реалізації своєї важливої соціальної місії в умовах загострення конкуренції та цифровізації спонукає вітчизняні бібліотеки до налагодження та посилення взаємодії загалом. У статті репрезентовано взаємодію як визначальну категорію ефективних трансформацій та динамічних змін у сучасній вітчизняній бібліотечній науці і практиці. Наукова новизна роботи полягає у розширенні уявлень щодо значення взаємодії для розвитку бібліотечно-інформаційної сфери держави. Здійснений аналіз дозволив констатувати, що багатофункціональна бібліотечна взаємодія, як визначальна категорія ефективних трансформацій та динамічних змін у сучасній вітчизняній бібліотечній науці і практиці – це невід’ємний складник інформаційно-комунікаційної діяльності і здійснюється на принципах незалежності, рівності та взаємної вигоди; оптимальний шлях формування діалогової комунікативної парадигми розвитку світових культур і цивілізації в цілому задля політичної стабільності та економічного прогресу; запорука конкурентоздатності бібліотечної справи України, як осередка доступу до набагато більшого універсу знань в умовах глобального інформаційного середовища; ефективний та перспективний інструмент реалізації стратегічного завдання інтеграції у світовий науково-освітньо-культурний простір надбань національної культури і науки; апробований механізм взаємозбагачення соціальним досвідом та утвердження загальнолюдських цінностей.

Ключові слова: бібліотекознавство, наукова бібліотека, взаємодія бібліотек, бібліотечна взаємодія, міжнародне співробітництво, партнерство, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна академія наук України.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Пріоритетність інтеграції у світовому інформаційному просторі актуалізує питання налагодження та посилення взаємодії вітчизняних бібліотек загалом задля успішної реалізації своєї важливої соціальної місії, що є вагомим внеском у поступі євроінтеграційного курсу нашої держави. Найважливішими складниками цього процесу є формування консолідованого електронного ресурсу культурної спадщини, що включає створення власних електронних інформаційних продуктів (тематичних баз даних, баз даних повнотекстових та оцифрованих ресурсів тощо); інформаційний супровід сучасних наукових досліджень у нових умовах функціонування е-науки на основі запровадження інформаційно-комунікаційних технологій (е-фонд, е-каталог, е-архівна довідка); надання цілодобового доступу у мережі Інтернет до релевантної інформації; запровадження нових е-сервісів і е-послуг.

Актуальність дослідження. Чільна місія багатофункціональної взаємодії бібліотек – формування інтегрованого бібліотечно-інформаційного ресурсу як складової вітчизняного науково-інформаційно-знаннєвого простору. У ході еволюції всієї системи наукових комунікацій формується нова парадигма взаємодії у діяльності бібліотек як діади взаємообміну та взаємозбагачення, що і репрезентує бібліотечну взаємодію як визначальну категорію ефективних трансформацій та динамічних змін у сучасній бібліотечній науці і практиці України. Тобто, категорію ми розуміємо, насамперед, як поняття, котре відображає найзагальніші закономірні зв'язки й відношення, які існують у реальній дійсності, та демонструє важливу спільну ознаку визначеної групи явищ. З іншого боку, синонімами категорії є розряд, ґатунок, сорт [3].

Отже, дослідження суті та змісту бібліотечної взаємодії, виявлення її визначальної ролі в оперативному наданні суспільству релевантної інформації у мережевому просторі, сталому інформаційному супроводі сучасних наукових досліджень у нових умовах функціонування е-науки, систематичному пропагуванні надбань вітчизняної культури і науки в Україні та світі є надзвичайно актуальними у науково-теоретичному і практичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень. Характеризуючи наявну джерельну базу, необхідно відзначити, що більшість матеріалів, присвячених взаємодії, представлена переважно статтями, дисертаційними дослідженнями, доповідями, звітами про наради, конференції і семінари. Серед вітчизняних науковців, які у тому чи іншому аспекті висвітлюють бібліотечну взаємодію, варто назвати публікації С. Аль Тавалбеха (міжнародне співробітництво бібліотек на основі комп'ютерних технологій), О. Клименко (теоретичні засади взаємодії наукових бібліотек), Т. Кулаковської (розбудова та взаємодія бібліотечно-інформаційної системи Національної академії наук України), О. Кучмій (міжкультурне співробітництво в умовах державотворчих зрушень), Н. Малолетової (ефективність взаємодії у міжнародному книгообміні), Д. Ніколаєва (міжнародна взаємодія бібліотек у системі наукових комунікацій), В. Пашкової (міжнародна бібліотечна взаємодія у контексті розвитку національних бібліотечних асоціацій),

О. Сокур (науково-організаційне забезпечення взаємодії бібліотек наукових установ Національної академії наук України), Г. Солоіденко (перспективи і напрями взаємодії через проектну діяльність), С. Шемаєва (системна взаємодія бібліотек із музеями та архівами).

Зокрема, у дисертаційному дослідженні С. Аль Тавалбеха проаналізовано сучасний стан міжнародного співробітництва бібліотек та викладено перспективи її розбудови на базі комп'ютерних технологій [1]. О. Сокур у межах дисертації проаналізовано сутність і зміст базового терміна «взаємодія» у філософії, соціології, лінгвістиці, бібліотекознавстві через дефініції понять «асоціація», «інтеграція», «консолідація», «партнерство», «система», «співпраця», «співробітництво» та визначено сутність і зміст поняття «взаємодія бібліотек наукових установ НАН України» [8]. Також міжнародному співробітництву присвячено дисертаційну роботу О. Рибачка, у якій репрезентовано міжнародні цифрові інтегровані колекції документальної спадщини, що представлені у відкритому доступі на засадах корпоративної інтеграції різних видів документів, які зберігаються у бібліотеках, архівах, музеях [7].

Мета статті – визначити сутність і зміст терміна «взаємодія» і репрезентувати взаємодію бібліотек як визначальну категорію ефективних трансформацій та динамічних змін у сучасній бібліотечній науці і практиці України.

Для досягнення поставленої мети необхідно **вирішити завдання**: виявити релевантні дефініції поняття «взаємодія» у бібліотекознавстві та інших дисциплінах гуманітарного циклу, висвітлити зміст публікацій українських і зарубіжних науковців останніх років у цьому аспекті у бібліотечно-інформаційній сфері та проаналізувати найактуальніші напрями взаємодії у бібліотечній справі загалом та вітчизняних наукових бібліотек як мультифункціональних установ зокрема.

Методи дослідження. Методологія статті базувалася на загальнонаукових принципах системності, комплексності, усебічності пізнання. Використання загальнонаукових (аналізу, синтезу, узагальнення) та спеціальних методів дослідження (порівняльно-історичного, ретроспективного, проблемно-хронологічного) сприяло досягненню поставленої мети.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема взаємодії у контексті гуманітарних наук передбачає визначення її системних теоретико-концептуальних та структурно-функціональних засад як базису відображення закономірних тенденцій нової соціокомунікаційної реальності. У науковій думці існує різноманіття концепцій і визначень цього поняття.

Формування сутності та змісту базового терміна «взаємодія» пройшло складний еволюційний шлях, що заклав підвалини для подальшого розвитку відповідних галузей практичної діяльності на сучасному етапі, насамперед, інформаційно-бібліотечної сфери [4, с. 137–138]. Як визначальна філософська категорія, взаємодія відображає аспект об'єктивних зв'язків, тому аналіз її змісту несе змістове навантаження в кожній конкретній науковій галузі. Вза-

ємодія – це процес взаємного впливу елементів один на одного, найбільш загальна, універсальна форма руху й розвитку. У сучасній науці є кілька підходів до вивчення взаємодії, й кожен із них дає додаткове, відмінне від інших, розуміння цього поняття, що втілює його семантичне навантаження. По аналогії з іншими дисциплінами гуманітарного циклу (суспільствознавство – соціальна взаємодія, правознавство – організаційна взаємодія, педагогіка – педагогічна взаємодія) й усвідомлюючи всю багатогранність відповідної проблематики задля чіткої предметизації галузі та сфери застосування вважаємо за доцільне у бібліотекознавстві вживати термін «*бібліотечна взаємодія*» у самих різних контекстах. Адже термін «*взаємодія бібліотек*», на наше переконання, вказує на її суб'єктів, тобто визначає і звужує суб'єктність учасників: це – винятково бібліотеки. Тому таке доповнення вважаємо конструктивним, аргументованим і вмотивованим. Зацікавленість вказаних суб'єктів зумовлена результатами суспільної участі як важливих соціальних інституцій, які за самою своєю природою і досвідом історичного розвитку реалізують основну функцію – розвитку суспільства – лише на основі взаємодії у рамках єдиного інформаційного поля. Термін «*бібліотечна взаємодія*» системно втілює сутність, еволюцію і механізми взаємодії бібліотек в умовах сьогодення, її визначальну роль у сприянні розвитку науки, освіти і культури народу, є рушійною силою суспільного розвитку шляхом довільної регламентації.

Термін «*бібліотечна взаємодія*» пропонуємо трактувати у вузькому, широкому та найширшому сенсах відповідно. У вузькому сенсі – це прояв відносин (співпраця) у бібліотечно-інформаційній сфері між бібліотекарями, бібліотеками, бібліотечними мережами, об'єднаннями бібліотек (Українська бібліотечна асоціація, Асоціація бібліотек України), органами державної влади (соціальне партнерство). У широкому сенсі – це міжсекторна взаємодія між бібліотеками і відповідними органами (Інформаційно-бібліотечна рада Національної академії наук України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство освіти і науки України тощо) та третім сектором (інші організації – зацікавлені учасники: музеї, архіви, вищі навчальні заклади тощо), державою і бізнесом. У найширшому сенсі – цілеспрямована діяльність із розбудова цивілізованої держави, формування високоосвіченої нації, патріотичне виховання ерудованої молоді, досягнення суспільного діалогу і злагоди, пропагування досягнень вітчизняної науки і промоція надбань культури у світовому інформаційному просторі.

Здійснений аналіз методології бібліотечної взаємодії засвідчив, що вона потребує удосконалення на базі конкретизації термінів, визначень, механізмів, інструментів.

Формування механізму багаторівневої, різнобічної бібліотечної взаємодії на єдиних концептуальних засадах – це складний, системний процес, але сьогодні ще не існує єдиної й універсальної моделі бібліотечної взаємодії, її ефективності і потенційних перспектив розвитку, що результується у духовній сфері як

сприяння розвитку високоморальної особистості зокрема і, відповідно, збагаченню інтелектуального потенціалу суспільства загалом, а це – взаємозумовлено. Тобто ключовим у характеристиці змісту бібліотечної взаємодії є термін «сприяти», адже цивілізований, освічений рівень розвитку суспільства визначає ступінь піднесення бібліотек у будь-якій державі, а державна політика у бібліотечній справі, на наше переконання, має визначальний вплив на культурний та інтелектуальний потенціал прогресу соціуму.

Форми, технології, моделі, методи бібліотечної взаємодії мають оперативно реагувати на динамічні процеси суспільного виробництва, які змінюють якість сучасної цивілізації, відображати характер і динаміку змін (застосування в бібліотечній практиці сучасних інформаційно-комунікаційних технологій).

Взаємодія як наукова категорія характеризується багатоаспектністю, різносторонністю та широтою розуміння адже представлена у багатьох сферах суспільних відносин.

Студіювання найоптимальніших визначень терміна «взаємодія», які наявні у науковому дискурсі, незважаючи на явну очевидність цього поняття, засвідчило, що кожен науковець розуміє його по-своєму. На підставі використання інформаційного, процесного, ресурсного, інституційного та системного підходів, з урахуванням гносеологічних парадигм та онтологічних чинників, аналізу наявних визначень, які зазнали впливу історично-сформованих та інноваційних детермінант, нами запропоновано визначення сутності та змісту термінів, як «взаємодія бібліотек» і «взаємодія бібліотек наукових установ НАН України» [8].

Узагальнюючи останні дослідження з обраної теми, визначимо, що взаємодія – головний системоутворюючий принцип, що є основою організації, функціонування і розвитку бібліотечних систем. Взаємодія бібліотек у різних дослідженнях розглядається як процес, який постійно змінюється у часі та специфічно виявляється у конкретних умовах і є сукупністю певних зв'язків, відносин, співпраці бібліотек для максимального задоволення інформаційних потреб користувачів, а раціональне формування і ефективне використання бібліотечних ресурсів забезпечується набуттям нових властивостей і якостей, взаємодопомогою і взаємодоповненням [4, с. 138; 8, с. 98]

Взаємодія бібліотек наукових установ НАН України – це тісно пов'язаний з розвитком наукових досліджень процес, що підвищує свою реагентність завдяки успішній реалізації завдання з кардинальної активізації роботи, у тому числі з електронними документопотоками, з метою найповнішого задоволення інформаційних потреб користувачів-науковців, популяризації української науки та її збереження, є вагомим внеском у поступі євроінтеграційного курсу нашої держави. Висунуте тлумачення простежене з позицій функціонування цілісної бібліотечної мережі НАН України й розглянуто як процес взаємовпливу бібліотек та взаємозалежності на засадах спільної стратегії та чіткої координації діяльності на базі уніфікованого нормативно-методичного забезпечення, що поро-

джує взаємозв'язки на основі взаємовикористання бібліотечно-інформаційних ресурсів та максимально повного задоволення інформаційних потреб користувачів незалежно від їхнього місцезнаходження. *Взаємодія бібліотек Національної академії наук України* – їхня творча і плідна багатогранна діяльність, що підвищує свою реагентність завдяки успішній реалізації завдання з кардинальної активізації роботи, разом із тим, з електронними документопотоками, задля формування та промоції правдивої історії української науки, є вагомим внеском у поступі євроінтеграційного курсу нашої держави [8, с. 100].

Визначення терміна «взаємодія», зокрема «взаємодія бібліотек», у бібліотекознавстві та інших суміжних науках існує чимало найрізноманітніших варіантів, кожен з яких представляє окремі складові, що відображає складність та дискусійність такого завдання у системі понять цієї галузі науки й техніки. Окремі дефініції є досить вдалимими та місткими, хоча деякі моменти можуть викликати заперечення, тому що номінально окреслюють загальні характеристики поняття «взаємодія», яке загалом важко піддається дефінуванню. Тому особливо актуальним є запропоноване нами визначення терміна «взаємодія бібліотек», який базувався на комплексному аналізі його характерних, які становлять відмітну особливість цього явища, типових, які часто зустрічаються, та показових, які дають підстави для висновків і узагальнень, ознак. На нашу думку, визначальними з них є такі: добровільність; рівність усіх учасників; колективний розум; більше ідей – більше інновацій; використання на благо; обмін ідеями, знаннями; якість результату залежить від чіткості виконання.

В основі взаємодії сучасних бібліотек – базових документно-інформаційних інституцій суспільства – безпосередня та опосередкована комунікація, як складова фахової діяльності, тобто встановлення продуктивних та результативних інформаційно-культурних зв'язків, прогресивним результатом яких є формування єдиного консолідованого інформаційного простору. Взаємодія бібліотек є важливим чинником інтеграції культурної наукової спадщини у глобалізованому світі і ґрунтується на концептуальних засадах розвитку світової інфраструктури електронної науки (e-science) [4, с. 140].

У бібліотекознавстві взаємодія бібліотек – це об'єднання для спільної діяльності та взаємообміну результатами на основі певних відносин і взаємозв'язків з метою щонайповнішого й економічного задоволення інформаційних потреб та ефективного використання бібліотечних ресурсів. Взаємодія бібліотек визначена як узгоджена діяльність та обмін її результатами на основі взаємних зобов'язань, що досягається кооперацією, координацією і централізацією бібліотечної діяльності [4, с. 138].

Взаємодія (англ. *interaction*) – базова засада успішного функціонування всіх суб'єктів суспільства, що результується у взаємообміні та взаємозбагаченні. Тобто, світ – це універсальна взаємодія явищ і процесів. Генеза взаємодії у світовій практиці репрезентує сьогодні різноманітні економічні, професійні та соціальні форми, які відрізняються метою, ступенем інтеграції, складом

учасників та тематичною спрямованістю, характером відносин між ними: interaction – взаємодія; cooperation – взаємодія, кооперація, співдружність, співробітництво; interplay – взаємовплив, взаємодія; teamwork – бригадна праця, взаємодія, зіграність; reciprocity – взаємність, взаємодія, обмін, обопільність; intercommunion – взаємодія, тісне спілкування [2]. Якщо говорити про таку унікальну соціальну інституцію, якою упродовж століть є бібліотека, то її базові функції еволюціонують задля максимально повного задоволення різноманітних інформаційних потреб усіх категорій користувачів.

Тенденції останніх років засвідчили динамізм перетворень інформаційно-комунікаційній діяльності бібліотек та зміщення акцентів пріоритетів роботи в електронному середовищі. Прагнення працювати на випередження соціальних запитів та достойно конкурувати з іншими культурно-інформаційними установами спонукає до адаптації усіх відомих складових, серед яких – співпраця, співробітництво, партнерство, консолідація, кооперація, що сприяє бібліотечній інтеграції загалом. Взаємодія бібліотек як базових документно-інформаційних інституцій суспільства, які володіють унікальними культурно-історичними фондами, потребує налагодження та зміцнення продуктивних інформаційно-культурних зв'язків задля формування єдиного консолідованого інформаційного простору.

Бібліотечна взаємодія – це конститутивна інституційна та організаційна діяльність між бібліотеками, різними установами й організаціями у соціально-політичному, економічному і культурному контекстах із метою реалізації регіональних, національних та міжнародних, масштабних і локальних, але завжди суспільно значущих проектів у бібліотечно-інформаційній сфері, результатом якої є формування оригінальних наукових бібліотечних контентів, надання високої якості традиційних та інноваційних послуг щодо максимально повного задоволення потреб користувачів. *Бібліотечна взаємодія* стала важливим чинником зростання конкурентоспроможності бібліотек, підвищення їхньої інноваційної активності і стимулом для розвитку нових форм діяльності. *Бібліотечна взаємодія* – досить складний комплекс юридичних, економічних, організаційних та інших відносин між учасниками, яке розглядається і як конкретні проекти, котрі реалізуються через широкий спектр моделей та сфер застосування. Суб'єкти *бібліотечної взаємодії* у процесі узгодження організаційних аспектів, зокрема, вирішують завдання раціональної організації і використання ресурсів як одного з ефективних та перспективних інструментів в їхній інноваційній роботі [5].

Усі напрями діяльності та фундаментальні функції найбільшої національної книгозбірні держави плідно реалізуються лише завдяки застосуванню всіх потенційних можливостей бібліотечної взаємодії. Диверсифікаційна взаємодія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) з вітчизняними вищими навчальними закладами, окрім видавничої, різноаспектно відтворюється у всіх напрямках її діяльності, зокрема: наукова, що реалізується

у проведенні спільних конференцій та інших заходів (так, Київський університет імені Бориса Грінченка у 2018 та 2019 рр. був співorganizатором Бібліотечнознавчих студій, присвячених пам'яті професора М. С. Слободяника), викладачі вітчизняних вишів є членами спеціалізованої вченої ради Д 26.165.01 з захисту докторських і кандидатських дисертацій; культурно-освітня: згідно угоди про співпрацю НБУВ є базою практики для профільних столичних вишів (Київський національний університет культури і мистецтв, Київський університет імені Бориса Грінченка та багато інших); студенти-філологи регулярно допомагають в опрацюванні бібліотечних фондів; з адукаційною метою фахівці НБУВ постійно проводять групові та індивідуальні заняття (лекції і практичні навчання); у царині бібліотечно-інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування здійснюються групові та індивідуальні консультації (користування послугами, сервісами та фондами НБУВ); активна соціокультурна діяльність спрямована на популяризацію знань (традиційно проводяться Дні ознайомлення для студентів профільних факультетів; екскурсії, кіноперегляди, запроваджено інтелектуальні квести тощо). Так, упродовж 2019 р. у НБУВ було реалізовано квести «Бібліотечні серця (2 рази) та «Книжкові зайці» (3 рази).

Еволюція взаємодії бібліотек наукових установ НАН України генерувала такі традиційні та інноваційні напрями: комплектування фондів; каталогізація і систематизація ресурсів; перерозподіл літератури через обмінні фонди та відбір видань на депозитарне зберігання; моніторинг стану збереження фондів, методичне керівництво і координація робіт із вивчення та введення у науковий обіг інформації про наявні рідкісні видання, особові бібліотеки і колекції, які зберігаються у фондах бібліотек НАН України; кооперація у бібліотечно-бібліографічному обслуговуванні вчених та спеціалістів. Серед найважливіших варто також виокремити: розбудова зведеного електронного каталогу (ЕК) бібліотечно-інформаційних ресурсів на основі повної рекаталогізації фондів бібліотек НАН України, перехід до корпоративної каталогізації, створення інтегрованих ресурсів повнотекстових документів, запровадження єдиної системи дистанційного обслуговування наукових установ НАН України та науковців.

Апробованими формами взаємодії бібліотек наукових установ Національної академії наук України, для прикладу, з вітчизняними вищими навчальними закладами нами визначено: книгообмін; опрацювання бібліотечних фондів; адукація (практичні групові та індивідуальні заняття; читання спецкурсів; проходження навчальної практики); бібліотечно-інформаційне та довідково-бібліографічне обслуговування (користування послугами, сервісами та фондами бібліотек; групові та індивідуальні консультації); промоція (Дні ознайомлення для студентів профільних факультетів; екскурсії, інтелектуальні квести тощо) [5].

За результатами проведеного дослідження слід зазначити, що бібліотечна взаємодія з різними установами й організаціями має довгострокову цінність і є тим рушієм, який змістить акценти у вирішенні назрілих питань і забезпечить

інтеграцію національного інформаційного науково-освітньо-культурного простору у світовий. Бібліотечна взаємодія здійснюється у межах різних установ й організацій, однією з яких є бібліотека, із різноманітним діапазоном сфер застосування, завдань і компетенцій, що як процес і результат вимагає від суб'єктів дотримання пунктів угоди, узгодженості дій, залучення інформаційних ресурсів, розвитку кадрового потенціалу, як наслідок – розширення спектра сервісів і послуг.

Висновки та практичне значення. Здійснений у статті аналіз дозволяє констатувати: багатofункціональна бібліотечна взаємодія як визначальна категорія ефективних трансформацій та динамічних змін у сучасній вітчизняній бібліотечній науці й практиці – це: 1) невід'ємний складник інформаційно-комунікаційної діяльності й здійснюється на принципах незалежності, рівності та взаємної вигоди; 2) оптимальний шлях формування діалогової комунікативної парадигми розвитку світових культур і цивілізації в цілому задля політичної стабільності та економічного прогресу; 3) запорука конкурентоздатності бібліотечної справи України, як осередка доступу до набагато більшого універсу знань в умовах глобального інформаційного середовища; 4) ефективний та перспективний інструмент реалізації стратегічного завдання інтеграції у світовий науково-освітньо-культурний простір надбань національної культури і науки; 5) апробований механізм взаємозбагачення соціальним досвідом та утвердження загальнолюдських цінностей.

Перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо у розвитку студій історії як вітчизняної, так і зарубіжної бібліотечної взаємодії; розгортанні наукових досліджень теоретико-методологічних засад взаємодії; обґрунтуванні актуальних традиційних та інноваційних форм і видів взаємодії. Адже, не зважаючи на широкий спектр бібліотечних розвідок останніми роками у цій сфері, бібліотечна взаємодія, на наше переконання, потребує конкретної дефініції, на маргінесі уваги науковців є її організаційно-правові засади, досі залишається актуальним питання більш концептуальної стратегії, яка могла б охопити та структурувати всі можливі її моделі в умовах цифровізації.

Список використаних джерел

1. *Аль Тавалбех Серхан Ахмед*. Міжнародна співпраця бібліотек на базі комп'ютерних технологій: сучасний стан та перспективи : дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08 / Аль Тавалбех Серхан Ахмед. – Харків, 2002. – 186 с.
2. Взаємодія [Електронний ресурс] // Онлайн перекладач & словник. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bnTO05> (дата звернення: 31.05.2021). – Загол. з екрана.
3. Категорія [Електронний ресурс] // Офіційний сайт української мови. – Режим доступу: <https://bit.ly/3ntQmq2> (дата звернення: 31.05.2021). – Загол. з екрана.
4. *Клименко О. З.* Взаємодія бібліотек: теоретико-методологічне обґрунтування терміна [Електронний ресурс] / О. З. Клименко, О. Л. Сокур // Участь бібліотек у збереженні культурної спадщини та відновленні історичної пам'яті народу: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. : 5-і Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька : до 80-річчя Нац. іст. б-ки України (Київ, 7 листоп. 2019 р.) / заг. ред. О. П. Реснта. – Київ, 2019. – С. 137–142. – Електрон. аналог друк. вид.: <https://bit.ly/2ZlFqqN> (дата звернення: 31.05.2021).
5. *Клименко О.* Взаємодія бібліотек Національної академії наук України з вітчизняними вищими навчальними закладами [Електронний ресурс] / О. Клименко, О. Сокур // Сучасні завдання та пріоритети

- діяльності бібліотек вищих навчальних закладів: шлях інновацій: наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 15–19 черв. 2020 р.). – Режим доступу: <https://bit.ly/311zTSC> (дата звернення: 31.05.2021).
6. Клименко О. Взаємодія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з вітчизняними вищими навчальними закладами [Електронний ресурс] / О. Клименко, О. Сокур // Сучасні завдання та пріоритети діяльності бібліотек вищих навчальних закладів: шлях інновацій : наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 15–19 черв. 2020 р.). – Режим доступу: <https://bit.ly/3jEYtPs> (дата звернення: 31.05.2021).
  7. Рибачок О. М. Міжнародні інтегровані цифрові ресурси документальної спадщини архівів, бібліотек, музеїв: етапи створення, стратегії розвитку (80-ті роки XX – 10-ті роки XXI ст.) : дис. ... канд. іст. наук: 27.00.02 / О. М. Рибачок. – Київ, 2018. – 242 с.
  8. Сокур О. Л. Взаємодія бібліотек наукових установ Національної академії наук України у формуванні вітчизняного наукового інформаційного простору: науково-організаційне забезпечення : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / О. Л. Сокур. – Київ, 2019. – 297 с.

References

- [1]. Al Tawalbeh Serhan Ahmad. *Mizhnarodna spivpratsia bibliotek na bazi kompiuternykh tekhnolohii: suchasnyi stan ta perspektivy [International library cooperation on basis of computer technologies: modern state and perspectives]*. Kharkiv, 2002, 186 p.
- [2]. *Translate to English. Synonyms*. Vzaiemodiia [Interaction]. Available at: <https://bit.ly/3bnTO05> (accessed 10.09.2021).
- [3]. *Ofitsiyni sait ukrainskoi movy*. Katehoriia [Category]. Available at: <https://bit.ly/3ntQmq2> (accessed 10.09.2021).
- [4]. Klymenko O. Z., Sokur O. L. Vzaiemodiia bibliotek: teoretyko-metodolohichne obgruntuvannia termina [Interaction of libraries: theoretical and methodological substantiation of the term]. *Uchast bibliotek u zberezhenni kulturnoi spadshchyny ta vidnovlenni istorychnoi pam'iaty narodu [The participation of libraries in the preservation of cultural heritage and the restoration of the historical memory of the people]*. Materials All-Ukrainian Scientific-practical Conference, National Historical Library of Ukraine. Kyiv, 2019, pp. 137–142. Available at: <https://bit.ly/2ZlfqqN> (accessed 31.05.2021).
- [5]. Klymenko O. Z., Sokur O. L. Vzaiemodiia bibliotek Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy z vitchyznianymy vyshchymy navchalnymy zakladamy [Interaction of libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine with domestic higher educational institutions]. *Suchasni zavdannia ta priorytety diialnosti bibliotek vyshchykh navchalnykh zakladiv: shliakh innovatsii [Modern tasks and priorities of libraries of higher educational institutions: the way of innovations]*. Uzhhorod, 2020. Available at: <https://bit.ly/311zTSC> (accessed 31.05.2021).
- [6]. Klymenko O. Z., Sokur O. L. Vzaiemodiia Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho z vitchyznianymy vyshchymy navchalnymy zakladamy [Interaction of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine with domestic higher educational institutions]. *Suchasni zavdannia ta priorytety diialnosti bibliotek vyshchykh navchalnykh zakladiv: shliakh innovatsii [Modern tasks and priorities of libraries of higher educational institutions: the way of innovations]*. Uzhhorod, 2020. Available at: <https://bit.ly/3jEYtPs> (accessed 31.05.2021).
- [7]. Rybachok O. M. *Mizhnarodni intehrovani tsyfrovi resursy dokumentalnoi spadshchyny arkhiviv, bibliotek, muzeiv: etapy stvorennia, stratehii rozvytku (80-ti roky XX – 10-ti roky XXI st.) [International Integrated Digital Resources for the Documentary Heritage of Archives, Libraries, Museums: Stages of Creation, Development Strategies (80s XX – 10s XXI Centuries)]*. Kyiv, 2018, 242 p.
- [8]. Sokur O. L. *Vzaiemodiia bibliotek naukovykh ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u formuvanni vitchyznianoho naukovo informatsiinoho prostoru: nauково-orhanizatsiine zabezpechennia [Cooperation of Libraries of Scientific Institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine in the Formation of the National Scientific Information Space: Scientific and Organizational Support]*. Kyiv, 2019, 297 p.

Надійшла 05.10.2021 р.

Klymenko O.,

Candidate of Historical Sciences (Ph. D.), Docent,
Head of the Division of scientific publications
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3 Holosiivskyi Ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: klimenko_oz@ukr.net
tel.: +38 (044) 524 23 14
ORCID 0000-0003-4821-8503

Sokur O.,

Candidate of Social Communications (Ph. D.)
Head of the department of scientific and methodical work,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi Ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: sokuro@ukr.net
tel.: +38 (044) 524 35 92
ORCID 0000-0001-9861-3283

INTERACTION – CATEGORY OF DYNAMIC CHANGES IN MODERN LIBRARY SCIENCE AND PRACTICE OF UKRAINE

Summary

Actualization of the task of successful realization of the important social mission in the conditions of aggravation of a competition and digitalization motivates domestic libraries to establishment and strengthening of interaction in general. The purpose of the article is to represent interaction as a defining category of effective transformations and dynamic changes in modern domestic library science and practice. The methodology research consists in the application of general scientific and special methods, namely: analysis, synthesis and generalization, as well as comparative-historical, retrospective, problem-chronological methods. The scientific novelty of the work lies in the expansion of ideas about the importance of interaction for the development of the library and information sphere of the state.

The analysis carried out in the article allows to state: multifunctional library interaction as a defining category of effective transformations and dynamic changes in modern domestic library science and practice is: 1) is an integral part of information and communication activities and is carried out on the principles of independence, equality and mutual benefit; 2) the optimal way to form a dialogic communicative paradigm for the development of world cultures and civilization in general for the sake of political stability and economic progress; 3) the key to the competitiveness of the library business of Ukraine, as a center of access to a much larger universe of knowledge in a global information environment; 4) an effective and promising tool for the implementation of the strategic task of integration into the world scientific, educational and cultural space of national culture and science; 5) the tested mechanism of mutual enrichment with social experience and affirmation of universal values.

Keywords: library science, scientific library, interaction of libraries, international cooperation, partnership, library interaction, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine.